

ЗАСОБИ МИЛОЗВУЧНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І СУЧАСНА МОВНА ПРАКТИКА

Зоряна Куньч

*Національний університет “Львівська політехніка”
кафедра української мови
вул. С. Бандери, 12, 79013, м. Львів, Україна
тел.: 096 141 94 41
ел. пошта: zorzana.kunch@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-8924-7274>*

Досліджено проблему дотримання норм щодо позиційного чергування голосних та приголосних у // в з метою досягнення милозвучності (евфонії) української мови. Проаналізовано 378 прикладів вживання прийменників-префіксів у // в (евфонем). Нормативних з погляду сучасного українського правопису виявилось 314 прикладів (83,1 %), помилкових – 64 приклади (16,9 %). Дослідження можливих причин недотримання чинних норм правопису, а також порівняння статистичних даних з матеріалами попередніх досліджень дало змогу з'ясувати деякі тенденції усталення правил милозвучності. Констатовано послідовне уникнення збігів голосних та виявлено, що відсутність гнучкості в правописних рекомендаціях щодо збігів приголосних сприяє появі численних випадків порушень норми. Значний відсоток помилок виправдовує наявність павзи та вимова ў-нескладового. Зауважено, що найбільша кількість збігів приголосних припадає на вживання “в” перед дзвінким (сонорним) приголосним, зокрема перед наступним “й”. Цю позицію багато мовців сприймають як нескладну для вимови. Сучасний український правопис мав би надавати більше можливостей для творчого застосування засобів милозвучності.

Ключові слова: українська мова, милозвучність, нормативність, засоби милозвучності української мови, позиційне чергування у // в.

Постановка проблеми. Норма – це “сукупність мовних засобів, що відповідають темі мови і сприймаються її носіями як зразок суспільного спілкування у певний період розвитку мови і суспільства” [13 : 387]. Для досягнення “милозвучності й мелодійності, особливої мелодики в українській мові” відбувається чергування у//в [1 : 184]. Правила позиційного чергування закріплено в чинному “Українському правописі” [12 : 17–18]. Проте мовна практика демонструє численні випадки недотримання українцями цих правил. Актуально постає проблема дослідити частотність помилкових вживань, з'ясувати можливі підстави для цього, а також сформулювати певні ідеї, які дадуть змогу усунути мовні помилки та вдосконалити чинні правописні норми. Адже, як слушно вважає І. Фаріон, мовна норма, – це “синтез внутрішньомовних та позамовних чинників, що відображають напрям розвитку суспільства” [14 : 10]. Отож гадаємо, правописні правила покликані якоюсь мірою коригувати культуромовні процеси в потрібному руслі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасному українському мовознавстві проблему милозвучності мови частково порушено в низці ґрунтовних підручників і монографій [1; 7; 8; 9; 14; 15; 16] та наукових статей [2; 3; 4; 5; 6]. З'ясовано, що норми позиційного чергування у//в поступово обрамлювалися в певні правописні правила впродовж минулого століття. Ще на початку ХХ ст. в “Нормах української літературної мови” О. Синявського ситуації застосування цього чергування подано описово, без чітко сформульованих правил [7 : 49]. Згодом, у 60-х роках, підхід до позиційного чергування голосних та приголосних достатньо виважено

сформульовано в статті А. Матвієнко, де авторка наголошує: “Якоїсь єдиної для всіх випадків формули, яка б вимагала вживати у або в тільки залежно від попереднього слова або тільки від наступного, не може бути” [5 : 72]. У виданнях “Українського правопису” 1946 і 1960 років також використано “некатегоричні формулювання з ремарками “звичайно”, “як правило”, “залежно від швидшого або повільнішого темпу мови, а також від ритму її”, “здебільшого”, “найчастіше” [10 : 15; 11 : 18]. Проте в редакції чинного правопису 2019 року сформульовано чіткі правила чергування у//в, і лише прикінцева коротка примітка уточнює: “Трапляються відхилення від цих правил уживання у, в, що спричинено вимогами ритмомелодики або мовними вподобаннями автора” [12 : 18].

Належно обґрунтованих підстав для формулювання таких однозначних правил позиційного чергування у//в у науковій літературі досі немає. Тому аналіз сучасних науково-навчальних видань з огляду на означену проблему, гадаємо, сприятиме подальшому уточненню правил позиційного чергування голосних та приголосних в сучасному українському правописі та утвердженню милозвучності української мови.

Мета статті – виявити тенденції усталення закономірностей позиційного чергування у//в з метою досягнення милозвучності (евфонії). Задля досягнення означеної мети плануємо реалізувати кілька завдань: 1) здійснити суцільне вибирання всіх наявних прикладів уживання прийменників-префіксів у//в з перших 55 сторінок науково-навчального видання та оцінити їхню нормативність; 2) проаналізувати статистику співвідношення нормативних і помилкових вживань прийменника-префікса у//в; 3) для випадків ненормативного вживання з’ясувати можливі підстави для недотримання правописних правил; 4) сформулювати рекомендації для удосконалення правил позиційного чергування голосних і приголосних.

Виклад основного матеріалу. Джерельну базу роботи становить навчально-наукове видання – підручник “Країнознавство: теорія та практика” [1]¹. Для дослідження методом суцільного вибирання з перших 55 сторінок видання виокремлено 378 прикладів вживання прийменників-префіксів у//в (евфонем). З них нормативних виявилось 314 прикладів, що становить 83,1 %, помилкових – 64 приклади, тобто 16,9 %. Отож констатуємо наявність значного відсотка випадків використання прийменника-префікса у//в у позиціях, що не відповідають правилам, зафіксованим в “Українському правописі”.

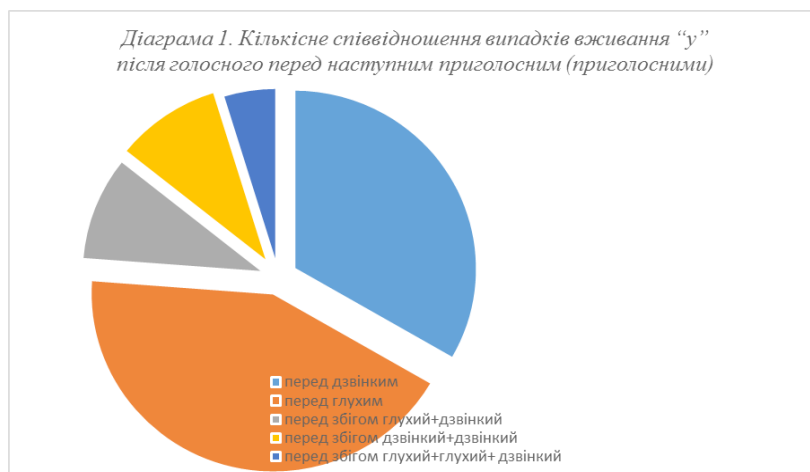
Для детального аналізу виявлених у джерельній базі помилкових моделей у зіставленні з прикладами нормативного вживання виокремлюємо 6 основних моделей [4].

Перша модель – у в позиції збігу голосних. Взятий для аналізу матеріал не виявив жодного прикладу вживання прийменника-префікса у в позиції між двома голосними. Таку ж ситуацію ми спостерігали й у праці “Підручник хемії” Б. Павлова і В. Семенченка, виданій 1937 року [3 : 78], а також у навчальних посібниках 60-х років минулого століття [2 : 9]. Отож можемо засвідчити, що задля досягнення милозвучності української мови збігів голосних українці послідовно не допускають.

Нормативне вживання в у позиції між двома голосними виявлено в 10 випадках: *періоди в історії* (18, 21), *а в області* (21), *виявляються в основі* (26), *а в економіці* (29), *зокрема в управлінні* (44), *Сардинія в Італії* (45), *знайшло в антропологогеографії* (49), *країни в оточенні* (51), *лише в одиницях* (54).

¹Надалі поклик на джерело подаватимемо лише із зазначенням сторінки в круглих дужках.

Друга модель – у в позиції після голосного перед приголосним. Вибрані матеріали демонструють значний відсоток таких порушень сучасної норми – 22 евфонемі, тобто 34,4 % від усіх помилкових моделей, для прикладу: *перевагу у соціально-економічному* (14), *які усе частіше* (15), *Коли у меншості* (22), *зміни у цивілізаціях* (23), *кризовими у плані* (23), *залучення у суспільне виробництво* (33), *переважання у структурі* (34), *кордони уздовж лінії* (41), *відоме у науці* (49), *трансформацію у просторі* (51) та ін. Беручи до уваги високу частотність порушень нормативності за цією моделлю, звернімо увагу на якісне оточення прийменника-префікса у. Насамперед акцентуємо, що в 17 прикладах (77,3 %) у виступає прийменником і лише в 5 прикладах (22,7 %) – префіксом. Гадаємо, це суттєва передумова для помилкового вживання, оскільки перед сполукою “прийменник+іменник” зазвичай спостерігаємо невеличку павзу, тому автор тексту може зважати лише на наступний після прийменника звук. Сучасна ортоепічна норма чітко встановлює, що павзу слід трактувати як приголосний: “Українська мова досягає милозвучності зокрема тим, що уникає насамперед збігів голосних, а потім – приголосних. При цьому пауза сприймається як приголосний” [16 : 145]. Важливо спостерегти, як на вибір прийменника чи префікса у впливає якість наступного приголосного (наступних приголосних). Для наочності дані про кількісне співвідношення випадків вживання у після голосного перед наступним приголосним (приголосними) подаємо у вигляді діаграми 1.

Як видно з діаграми 1, найбільша кількість вживань у припадає на позицію перед наступним глухим (40,9 % випадків), до того ж зазначимо, що це приголосні с і ц. Також випадки збігів глухого з іншим приголосним (13,6 % випадків) підсилюють наше припущення, що автор прагне уникнути складного для вимови збігу приголосних, проігнорувавши збіг голосних, оскільки його усуває наявність павзи: *переважання у структурі* (34), *полягає у створенні* (41). Проте 31,8 % випадків припадає на вживання у перед дзвінким (сонорним). Припускаємо, що ненормативне застосування позиційного чергування у//в за цією моделлю може бути зумовлено мелодикою фрази.

Нормативне використання прийменника-префікса “в” у позиції після голо-

сного перед приголосним (крім *в, ф, кв, сф, св, дв, зв* тощо) – це, звичайно, найчастотніший з усіх виявлених у нашій вибірці блок евфонем – 123 приклади, що складає 39,2 % правильних моделей або 32,5 % всієї вибірки: *статті в наукових журналах* (4), *зберігаються в третьому світі* (5), *тенденції в сучасній географії* (6), *реалізація в суспільстві* (12), *підтвердження в просторі* (13), *принципи в крайнознавстві* (13), *важливо в процесі* (15), *об'єднуються в співтовариства* (17), *зрошення в посушливий період* (22), *перебуває в постійному русі* (28), *територія в географії* (31), *створеними внаслідок* (32), *відмінностями в площі* (35), *проявляється в територіальній концентрації* (38), *будується в Токіо* (39), *подовжуються всі комунікації* (43), *території в географії* (43), *сфокусовані всі* (45), *політики в саме серце* (47), *існування в системі* (49), *передбачає врахування* (51), *розташована в помірних широтах* (52) тощо.

Порівнюючи співвідношення прикладів порушення правописних правил за цією моделлю в навчальній літературі 60-х років ХХ ст. [3 : 10] та в матеріалах цього дослідження, ми помічаємо, що їхній відсоток зріс майже удвічі: 34 приклади проти 316 нормативних у 60-х роках ХХ ст. і 22 приклади проти 123 в сучасному виданні. Оскільки тодішній правопис у правилах позиційного чергування застосовував поблажливі формулювання з ремарками “звичайно”, “як правило”, “здебільшого”, “найчастіше” тощо [11 : 18], а сучасний витриманий у категоричних формулюваннях, можемо констатувати, що посилення правописних вимог не приводить до неухильності їх дотримання.

Джерельна база дослідження виявляє також послідовне дотримання норми вживання в у позиції після приголосного перед голосним (загалом 9 евфонем): *лежать в основі* (4), *рухаючись в одному напрямку* (13), *моментом в еволюції* (19), *живуть в одній країні* (23), *входять в ОПЕК* (29), *маневрів в економічній сфері* (38), *АР в Азербайджані* (45), *Крим в Україні* (45), *присутність в оцінці* (51).

Третя модель – в у позиції після голосного перед приголосними, що становлять немилозвучне поєднання (*в, ф, кв, сф, хв, св, дв, зв*). У джерельній базі дослідження виявлено 7 прикладів порушення нормативності за цією моделлю, що становить 10,9 % від усіх ненормативних евфонем: *революції в ХХ ст.* (4), *котрі в своєму* (5), *дисципліни в своїй методології* (6), *відігравати в сфері* (15), *деколонізації в ХХ ст.* (26), *формується в VIII–IX ст.* (25), *ізобати в 2500 м* (37). Звертаємо увагу, що більш ніж половина з них – це використання прийменника в перед наступним цифровим позначенням, що, очевидно, могло дезорієнтувати автора щодо засобів милозвучності. Безумовно, частково складність артикуляції усуває вимова *ў*-нескладового. Проте принаймні три випадки – це безсумнівні недогляди автора й редактора: *котрі в своєму* (5), *дисципліни в своїй методології* (6), *відігравати в сфері* (15).

Нормативне використання у після голосних перед *в, ф, св, тв, дв, кв* тощо виявлено в 19 прикладах, тобто удвічі частіше, ніж ненормативне: *XIX ст. у світі* (13), *А. Тойнбі у своїй концепції* (19), *спочатку у Візантії* (26), *місяця у світовому господарстві* (27), *“стискається” у зв'язку з* (31), *різниця у відстанях* (32), *особливо у великих містах* (33), *архіпелаги у відкритому морі* (35), *перебуває у володінні* (37), *держави у федеративних* (48), *регіону у взаємодії* (51) тощо. Привертає увагу те, що всі нормативні випадки стосуються вживання прийменника, а не префікса у.

Четверта модель – в у позиції між двома приголосними. Ця модель засвід-

чена десятима прикладами (15,6 % помилкових евфонем): *скачок в пізнанні* (5), *щоб впевнено* (6), *галузь в контексті* (7), *методом вважає* (10), *Крім всебічності* (11), *рух в протилежному напрямку* (13), *відзначає вчений* (21), *з них вдалося* (22), *яких в Європі* (26), *роль в її* (38). Зауважмо, що в чинному правописі зазначено про можливість вживати префікс *в* перед наступним кореневим *в*: “Після слова, що закінчується на голосний, у деяких дієсловах, прикметниках (дієприкметниках), прийменниках та прислівниках перед *в* пишемо префікс *в-*” [14 : 17]. Отож приклад *методом вважає* (10) правил милозвучності фактично не порушує. Також прийменник *в* перед наступним *й*, виявлений у двох прикладах, можна вважати в українській мові гармонійним поєднанням звуків, про що йтиметься нижче.

П’ята модель – *в* на початку речення чи фрази (після розділового знака) перед наступним приголосним. Вибраний матеріал засвідчує 25 ненормативних прикладів (39 % від усіх помилкових): *в поняття науки* (4), *вчені визнають* (4), *в якому* (6), *в якій* (9), *в країнознавстві* (11), *в тому числі* (17), *в їхньому* (23), *в Японії* (24), *в міжнародній практиці* (41), *в яких* (45), *в Європі* (46), *в реальному* (49), *в яких* (52) і т. ін. З метою детального аналізу цієї моделі подаємо відсоткове співвідношення випадків вживання “*в*” у позиції початку речення чи фрази (після розділового знака) перед наступним приголосним у вигляді діаграми 2.

Відразу впадає в око, що 15 прикладів (60 %) – це вживання *в* перед дзвінком (сонорним), з них 9 прикладів – перед *й*. На нашу думку, підставою для таких порушень є звична для українського мовця вимова *я, ю, є, ї* після губного приголосного (*в’їдливий, в’язи, в’юн, в’ється*), яку, безперечно, не трактують як немилозвучну.

Нормативне ж використання *у* на початку фрази перед приголосним спостерігаємо у 82 прикладах (26,1 % від усіх нормативних евфемізмів): *У суспільних науках* (12); *У своєму розвитку* (15); *у Центральній Азії* (24); *У цей же час* (25); *У Південній Африці* (26); *у країнах* (29); *У філософії* (31); *у межах якої* (32); *у тому числі* (34; 36); *у великих державах* (38); *У самосвідомості* (39); *У дослідженні* (40); *У перших* (45); *У багатьох* (45); *у державах* (46); *У першому випадку* (51) тощо. Звернімо увагу, що у вибраному матеріалі спостерігаємо лише 4 приклади вживання на початку фрази у перед наступним звуком *й*. Отож констатуємо прихильність мовців до звукосполуки *ві*.

Шоста модель – у на початку речення чи фрази (після розділового знака) перед наступним голосним. У джерельній базі цього дослідження не виявлено жодного прикладу порушення нормативності за цією моделлю. Це підтверджує наше припущення про послідовність мовців у досягненні милозвучності через уникнення збігів голосних. Натомість нормативне *в* на початку фрази (після розділового знака) перед голосним використано 8 разів: *В епоху* (4); *в управлінні* (14); *в обох* (26); *в інтенсифікації* (38); *В Україні* (46); *В основі поняття* (49); *в економіко-географічному* (50); *в еколого-географічному* (50).

Висновки і перспективи подальших розвідок. Проаналізувавши 378 прикладів вживання прийменників-префіксів *у//в* (евфонем) у сучасному науково-навчальному виданні, ми виявили 314 прикладів нормативних з погляду сучасного українського правопису вживань, що становить 83,1 %, і 64 приклади помилкових, тобто 16,9 %. Такий значний відсоток порушень нормативності є, на нашу думку, об'єктивним відображенням впливу на вибір голосного чи приголосного вимог мелодики конкретної фрази та індивідуального чуття мовця. Адже значний відсоток помилок виправдовує наявність павзи та вимова *й*-нескладового. Також зауважено, що найбільша кількість збігів приголосних припадає на вживання “*в*” перед дзвінким (сонорним) приголосним, зокрема перед наступним “*й*”. Цю позицію багато мовців сприймають як нескладну для вимови. У сучасному українському правописі слід було б надавати більше можливостей для гнучкого застосування засобів милозвучності, зокрема позиційного чергування *у//в*.

Перспективу подальших досліджень цієї проблематики вбачаємо в аналізі живого мовлення в соціальних мережах та інших інтернет-ресурсах.

Список використаної літератури

1. *Бабич Н. Д.* Практична стилістика і культура української мови : навч. посібник / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 2003. – 432 с.
2. *Куньч З. Й.* Еволюція правил позиційного чергування голосних і приголосних від “Норм” *О. Синявського донині* / З. Й. Куньч // *Український смисл: науковий збірник*. – Дніпро : Ліра, 2019. – С. 148–157.
3. *Куньч З. Й.* Питання дотримання норм позиційного чергування *у//в* у навчальній літературі 60-х років ХХ ст. / З. Й. Куньч // *Лінгвістичні студії. Linguistic Studies* : зб. наук. праць / Донецький національний університет імені Василя Стуса; гол. ред. Ж. Краснобаєва-Чорна. – Вінниця : ДонНУ ім. Василя Стуса, 2020. – Вип. 40 : У 2-х т. – Т. 1. – С. 7–18.
4. *Куньч З. Й.* Тенденції вноормування правил позиційного чергування *у//в* на початку ХХ століття / З. Й. Куньч // *Вісник Львівського університету. Серія : Філологічна*. – 2020. – Вип. 72. – С. 76–86.
5. *Матвієнко А.* Префіксальні *у–в* / А. Матвієнко // *Українська мова в школі*. – 1965. – № 1. – С. 71–73.
6. *Наконечна Г.* Категорія милозвучності як культуромовний конструкт / Г. В. Наконечна, І. Б. Ментинська // *Актуальні питання гуманітарних наук*. – 2020. – Вип. 27. – Т. 4. – С. 20–25.
7. *Синявський О.* Норми української літературної мови / О. Синявський. – Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. – 368 с. (Репринт з видання 1931 р.).
8. *Сучасна українська літературна мова* : підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; за ред. А. П. Грищенка. – 2-е вид., перероб. і допов. – Київ : Вища школа, 1997. – 493 с.

9. Сучасна українська мова : підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін; за ред. О. Д. Пономарева. – 2-ге вид., перероб. – Київ : Либідь, 2001. – 400 с.
10. Український правопис. – Київ : Українське державне видавництво, 1946. – 179 с.
11. Український правопис. – 2-ге вид. випр. й допов. – Київ : Видавництво Академії наук Української РСР, 1960. – 189 с.
12. Український правопис / **Національна академія наук України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні, Інститут української мови.** – Київ : Наук. думка, 2019. – 391 с.
13. Українська мова : Енциклопедія / Редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. – Київ : Видавництво “Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 2000. – 750 с.
14. *Фаріон І. Д.* Мовна норма: знищення, пошук, віднова : монографія / І. Д. Фаріон. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2009. – 328 с.
15. *Шерех Ю.* Нарис сучасної української літературної мови / Ю. Шерех. – Мюнхен : Вид-во “Молоде життя”. – 1951. – 402 с.
16. *Ющук І. П.* Українська мова / І. П. Ющук. – Київ : Либідь, 2003. – 640 с.

Використані джерела

1. *Мальська М. П.* Країнознавство: теорія та практика. Підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Ю. С. Занько, Н. М. Ганич. – Київ : Центр учбової літератури, 2012. – 528 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://194.44.152.155/elib/local/sk768935.pdf>

References

1. *Babych N. D.* Praktychna stylistyka i kultura ukraïnskoï movy : navch. posibnyk / N. D. Babych. – Lviv : Svit, 2003. – 432 s.
2. *Kunch Z. Y.* Evoliutsiia pravyl pozytsiïnoho chervhuvannia holosnykh i pryholosnykh vid “Norm” O. Syniavskoho donyni / Z. Y. Kunch // *Ukrainskyi smysl : naukovyi zbirnyk.* – Dnipro : Lira, 2019. – S. 148–157.
3. *Kunch Z. Y.* Pytannia dotrymannia norm pozytsiïnoho chervhuvannia y//v u navchalnii literaturi 60-kh rokiv XX st. / Z. Y. Kunch // *Linhvistychni studii. Linguistic Studies: zb. nauk. prats / Donetskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stusa; hol. red. Zh. Krasnobaieva-Chorna.* – Vinnytsia : DonNU im. Vasylia Stusa, 2020. – Vyp. 40 : U 2-kh t. – T. 1. – S. 7–18.
4. *Kunch Z. Y.* Tendentsii vnormuvannia pravyl pozytsiïnoho chervhuvannia y/v na pochatku XX stolittia / Z. Y. Kunch // *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia filolohichna.* – 2020. – Vyp. 72. – S. 76–86.
5. *Matviienko A.* Prefiksalni u–v / A. Matviienko // *Ukrainska mova v shkoli.* – 1965. – № 1. – S. 71–73.
6. *Nakonechna H.* Katehoriia mylozvuchnosti yak kulturomovnyi konstrukt / H. V. Nakonechna, I. B. Mentynska // *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk.* – 2020. – Vyp. 27. – T. 4. – S. 20–25.
7. *Syniavskyi O.* Normy ukraïnskoï literaturnoi movy / O. Syniavskyi. – Kyiv : Vydavnychiy dim Dmytra Buraho, 2018. – 368 s. (Reprint z vydannia 1931 r.).
8. *Suchasna ukraïnska literaturna mova : pidruchnyk / A. P. Hryshchenko, L. I. Matsko, M. Ya. Pliushch ta in.; za red. A. P. Hryshchenka.* – 2 e vyd., pererob. i dopov. – Kyiv : Vyshcha shkola, 1997. – 493 s.
9. *Suchasna ukraïnska mova : pidruchnyk / O. D. Ponomariv, V. V. Rizun, L. Yu. Shevchenko ta in; za red. O. D. Ponomareva.* – 2-he vyd., pererob. – Kyiv : Lybid, 2001. – 400 s.
10. *Ukrainskyi pravopys.* – Kyiv : Ukrainske derzhavne vydavnytstvo, 1946. – 179 s.
11. *Ukrainskyi pravopys.* – 2-he vyd. vypr. y dopov. – Kyiv : Vydavnytstvo Akademii nauk Ukraïnskoï RSR, 1960. – 189 s.

12. *Ukrainskyi pravopys*. – Natsionalna akademiia nauk Ukrainy, Instytut movoznavstva im. O. Potebni, Instytut ukrainskoi movy. – Kyiv : Naukova dumka, 2019. – 391 s.
13. *Ukrainska mova : Entsyklopediia*. – Kyiv, 2000. – 750 s.
14. *Farion I. D. Movna norma: znyshchennia, poshuk, vidnova : monohrafiia / I. D. Farion*. – Ivano-Frankivsk : Misto NV, 2009. – 328 s.
15. *Sherekh Yu. Narys suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy / Yu. Sherekh*. – Miunkhen : Vyd-vo “Molode zhyttia”. – 1951. – 402 s.
16. *Yushchuk I. P. Ukrainska mova / I. P. Yushchuk*. – Kyiv : Lybid, 2003. – 640 s.

List of Sources

1. Malska M. P. *Krainoznavstvo: teoriia ta praktyka. Pidruchnyk / M. P. Malska, N. V. Antoniuk, Yu. S. Zanko, N. M. Hanych*. – Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury, 2012. – 528 s. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://194.44.152.155/elib/local/sk768935.pdf>

Стаття надійшла до редакції 19.03.2021

доопрацьована 26.03.2021

прийнята до друку 05.04.2021

UKRAINIAN LANGUAGE MEANS OF EUPHONY AND MODERN LANGUAGE PRACTICE

Zoriana Kunch

*Lviv Polytechnic National University
Department of Ukrainian Language
12 Bandera Str., 79013, Lviv, Ukraine
phone: 096 141 94 41
e-mail: zorjana.kunch@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-8924-7274>*

The article examines the problem of compliance with the norms of positional alternation of vowels and consonants “y” and “v” which is relevant for modern Ukrainian linguistics, in order to achieve euphony in the Ukrainian language. Based on the textbook “Local lore: theory and practice” (Kyiv: Center for Educational Literature, 2012. 528 p.) we have analyzed 378 examples of the use of prepositions-prefixes “y” and “v” (euphonemes), separated by the method of continuous selection from the first 55 pages of the publication. The normative ones turned out to be 314 examples, which is 83.1%, erroneous - 64 examples (16.9%). During our research we used statistical, comparative, structural (descriptive) methods and analysis. The study of possible reasons for non-compliance with the current spelling rules for cases of non-normative use in comparing them with the normative ones, as well as the comparison of statistical data with the materials of previous studies, allowed us to find out some patterns in the rules of euphony. It is stated that the modern speaker constantly avoids the coincidence of vowels, confirming the unkindness of such sound combinations. It was found that the lack of flexibility in spelling recommendations for consonant matches, in particular ignoring the requirements of the melody of a particular phrase and the individual sense of the speaker, contributes to the emergence of numerous cases of violations. A significant percentage of errors justifies the presence of a pause and pronunciation of the “y”-infinitive. It is noted that the largest number of consonant coincidences occurs in the use of “v” before the phonetic (sonorous) consonant, in particular before the next “y”, this position is perceived by many speakers as easy to pronounce. Modern Ukrainian spelling should provide more opportunities for flexible use of euphony means, in particular positional alternation of “y” and “v”.

Key words: ukrainian language, euphony, normalization, means of euphony in ukrainian language, positional alternation of “y” and “v”.